

ਮੁਖਵਾਕ ਨੰਬਰ ੧੨੦

[ਆਦਿ ਅੰਗ ੭੨੧]

**ਤਿਲੰਗ ਮਹਲਾ ੧ ਘਰੁ ੩ ੧ੳ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਇਹੁ ਤਨੁ ਮਾਇਆ ਪਾਹਿਆ ਪਿਆਰੇ
ਲੀਤੜਾ ਲਬਿ ਰੰਗਾਏ ॥ ਮੇਰੈ ਕੰਤ ਨ ਭਾਵੈ ਚੋਲੜਾ ਪਿਆਰੇ ਕਿਉ ਧਨ ਸੇਜੈ ਜਾਏ ॥੧॥ ਹੰਉ
ਕੁਰਬਾਨੈ ਜਾਉ ਮਿਹਰਵਾਨਾ ਹੰਉ ਕੁਰਬਾਨੈ ਜਾਉ ॥ ਹੰਉ ਕੁਰਬਾਨੈ ਜਾਉ ਤਿਨਾ ਕੈ ਲੈਨਿ ਜੋ ਤੇਰਾ
ਨਾਉ ॥ ਲੈਨਿ ਜੋ ਤੇਰਾ ਨਾਉ ਤਿਨਾ ਕੈ ਹੰਉ ਸਦ ਕੁਰਬਾਨੈ ਜਾਉ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ ਕਾਇਆ ਰੰਡਣਿ
ਜੇ ਥੀਐ ਪਿਆਰੇ ਪਾਈਐ ਨਾਉ ਮਜੀਠ ॥ ਰੰਡਣ ਵਾਲਾ ਜੇ ਰੰਡੈ ਸਾਹਿਬੁ ਐਸਾ ਰੰਗੁ ਨ ਡੀਠ ॥੨॥
ਜਿਨ ਕੇ ਚੋਲੇ ਰਤੜੇ ਪਿਆਰੇ ਕੰਤੁ ਤਿਨਾ ਕੈ ਪਾਸਿ ॥ ਯੁੜਿ ਤਿਨਾ ਕੀ ਜੇ ਮਿਲੈ ਜੀ ਕਹੁ ਨਾਨਕ
ਕੀ ਅਰਦਾਸਿ ॥੩॥ ਆਪੇ ਸਾਜੇ ਆਪੇ ਰੰਗੇ ਆਪੇ ਨਦਰਿ ਕਰੇਇ ॥ ਨਾਨਕ ਕਾਮਣਿ ਕੰਤੈ ਭਾਵੈ
ਆਪੇ ਹੀ ਰਾਵੇਇ ॥੪॥੧॥੩॥**

ਤਿਲੰਗ ਮਹਲਾ 1 ਘਰ 3 ॥

ਉਥਾਨਕਾ—ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨਿਰਾਕਾਰ ਤੋਂ ਆਕਾਰ ਵਾਲਾ ਸਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਕੇ ਕਲਜੁਗੀ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਉਧਾਰ ਹਿਤ ਖੰਡਾਂ, ਬ੍ਰਹਿਮੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰੇ। ਥਾਂ-ਥਾਂ 'ਤੇ ਅਧਰਮੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਲਿਆਉਣ ਵਾਸਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਕੌਤਕ ਕੀਤੇ।

ਯਥਾ— **ਬਾਬੇ ਤਾਰੇ ਚਾਰਿ ਚਕਿ ਨਉ ਖੰਡਿ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਸਚਾ ਢੋਆ ॥**

[ਵਾਰ ੧ ਪਉੜੀ ੨੭]

ਅਨੇਕਾਂ ਪਾਖੰਡੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ, ਜੁਲਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰਾਜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ, ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਠੱਗੀਆਂ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਆਦਿ ਅਨੇਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮਾ ਭਗਤੀ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦਰਸਾਇਆ। ਨਾਮ ਦਾ ਛਿੱਟਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਜਦੋਂ ਸਹੁ-ਸੁਹਾਗਣ ਦੇ ਡੇਰੇ, ਨੁਸ਼ਹਿਰੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚੇ। ਇਹ ਮੁਸਲਮਾਨ ਫਕੀਰ ਜਿਸਦੇ ਬਸਤਰਾਂ ਦੀ ਸਾਰੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪੁਰਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਇਸਤਰੀਆਂ ਜੈਸੇ ਗਹਿਣੇ ਅਤੇ ਬਸਤਰ ਪਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰੱਬ ਦੀ ਇਸਤਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਦਿਖਾਵਾ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹਿਆ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਬਾਹਰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਬੜਾ ਭਾਰੀ ਮੇਲਾ ਲਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸਦੇ ਮੁਰੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪੀਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਅੱਗੋਂ ਸਹੁ ਸੁਹਾਗਣ ਦੇ ਮੁਰੀਦਾਂ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅੱਜ ਤਾਂ ਪੀਰ ਜੀ ਨੂੰ ਸਹੁ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦੇ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਬਾਲੇ ਅਤੇ ਮਰਦਾਨੇ ਨੂੰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਆਓ ਭਾਈ ਚਲੀਏ ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਐਸੀ ਰਜ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਬੇਇਜ਼ਤ ਕਰਕੇ ਹੀ ਰਾਹ ਪਾਉਣਾ ਹੈ। ਮੇਲੇ ਵਿੱਚੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਤੁਰਨ ਦੀ ਹੀ ਦੇਰ ਸੀ ਕਿ ਦੋ ਧੜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲੜਾਈ ਹੋ ਗਈ। ਉਸ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਧੱਕੋ-ਜੋਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਸਹੁ ਸੁਹਾਗਣ ਦੇ ਭੇਰੇ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਟੁੱਟ ਗਏ। ਇਕਦਮ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਨਾਲ ਸਹੁ ਸੁਹਾਗਣ ਆਪਣੇ ਪਾਪ ਨੂੰ ਛੁਪਾ ਨਾ ਸਕਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਇੱਕ ਸੁੰਦਰ ਇਸਤਰੀ ਨਾਲ ਮੰਦੀ ਵਾਸਨਾ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਕੁਕਰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦੋਹਾਂ ਧੜਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਲੜਾਈ ਛੱਡ ਕੇ ਪੀਰ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਮੁਰੀਦਾਂ ਨੂੰ ਕੁਟਾਪਾ ਚਾੜਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਪਾਖੰਡ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਪੈਸਾ ਅਤੇ ਇੱਜ਼ਤ ਲੁੱਟਦੇ ਹੋ। ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਪਾਖੰਡ ਦੀ ਚਰਚਾ ਅਗਨੀ ਵਾਂਗ ਫੈਲ ਗਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਹੈ ਕਿ ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਅਉਗੁਣਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਨੀ। ਕਿਸੇ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਦਿਆਂ ਕਈ ਵਰ੍ਹੇ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਉਗੁਣਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਦਿਨਾਂ ਅਤੇ ਘੰਟਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਨਫਰਤ ਕਰਕੇ ਕੇਵਲ ਕੁੱਟਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ

ਉਸਦੇ ਡੇਰੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਸਾਮਾਨ ਲੁੱਟ ਲਿਆ ਤੇ ਮੇਲਾ ਲਗਣਾ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਜਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਫਿਰ ਇਸ ਨਗਰ ਪਧਾਰੇ ਤਾਂ ਇੱਕ ਬਿਰਧ ਮਾਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇਖ ਕੇ ਉਸਦੇ ਘਰ ਠਹਿਰੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਜਸ ਸੁਣ ਕੇ ਮਾਈ ਦੇ ਘਰ ਇਕ ਪਿੰਗਲਾ ਆ ਪਹੁੰਚਾ, ਜੋ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਰਿੜਦਾ-ਰਿੜਦਾ ਆਇਆ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਪਿੰਗਲਾਪਣ ਠੀਕ ਹੋਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਜੋ ਸਦਾ ਹੀ ਦਇਆ ਦਾ ਠਾਠਾਂ ਮਾਰਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਹਨ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ ਲੈ ਕੇ ਲੱਤਾਂ ਠੀਕ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਉਸਨੂੰ ਨਾਮ ਦਾ ਮਹਾਤਮ ਪ੍ਰਤੱਖ ਦਿਖਾ ਕੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿੱਚ ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇੱਕ ਤੀਰ ਨਾਲ ਦੋ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਫੁੰਡਣ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਪਾਖੰਡੀ ਸਹੁ ਸੁਹਾਗਣ 'ਤੇ ਵੀ ਦਇਆ ਕੀਤੀ ਤੇ ਪਿੰਗਲੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਤੈਨੂੰ ਕੋਈ ਪੁੱਛੇ ਤਾਂ ਤੂੰ ਕਹੀ ਕਿ ਮੇਰਾ ਪਿੰਗਲਾਪਣ ਸਹੁ ਸੁਹਾਗਣ ਨੇ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਚਰਚਾ ਅਜੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਸਹੁ ਸੁਹਾਗਣ ਦੇ ਵਿਭਚਾਰ ਦੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਪਿੰਗਲੇ ਦੇ ਠੀਕ ਹੋਣ ਦੀ ਨਵੀਂ ਚਰਚਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਲੋਕੀ ਬੜੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋਣ ਕਿ ਐਸਾ ਪਾਪ ਕਰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਐਡੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਮਾਲਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਜਾਂ ਫਿਰ ਇਸਦੇ ਵਿਭਚਾਰ ਦੀ ਗੱਲ ਸੱਚੀ ਨਹੀਂ। ਫਿਰ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਣ ਹੀ ਗਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਭਚਾਰ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੇਖੀ, ਪਰ ਪਿੰਗਲੇ ਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ। ਤੇ ਲੋਕ ਮੁੜ ਇਸ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਪੂਜਾ ਮਾਨਤਾ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਸਹੁ ਸੁਹਾਗਣ ਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਪਿੰਗਲਾ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਸਹੁ ਸੁਹਾਗਣ ਨੇ ਇਕੱਲਾ ਬਿਠਾ ਕੇ ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਭਾਈ ਤੇਰਾ ਪਿੰਗਲਾਪਣ ਕਿਸ ਨੇ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਪਿੰਗਲੇ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਸਹੁ ਸੁਹਾਗਣ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਸਨੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਸਹੁ ਸੁਹਾਗਣ ਨੇ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਹੁ ਸੁਹਾਗਣ ਨੇ ਗੁੱਸੇ ਦੇ ਲਹਿਜੇ ਵਿੱਚ ਤਾੜ ਕੇ ਉਸ ਪੁਰਸ਼ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੱਚ ਦੱਸ ਤੈਨੂੰ ਕਿਸ ਨੇ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਹੁ ਸੁਹਾਗਣ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਹੀ ਨਾਮ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਮੈਂ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੇਰੇ ਝੂਠ ਬੋਲਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਕੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਧਰਮੀ ਮਹਾਨ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਵੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਜੋ ਇਤਨੀਆਂ ਬਰਕਤਾਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਤਨੀ ਨਿਮਰਤਾ ਅਤੇ ਗਰੀਬੀ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਹਉਮੈ ਰਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਬਤੀਤ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਡਿਆਈ ਦੀ ਰੰਚਕ ਮਾਤਰ ਵੀ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ। ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਲੋਕ ਕਿਸੇ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਵੀ ਆਪ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਆਪਣੀ ਵਡਿਆਈ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਜਲਦੀ ਦੱਸ ਉਹ ਦਰਵੇਸ਼ ਕੌਣ ਹੈ? ਐਸੇ ਗੁਣ ਤਾਂ ਖੁਦਾ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਕਿਤੇ ਖੁਦਾ ਹੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਮਨੁੱਖੀ ਜਾਮੇ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਪੁਰਸ਼ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇੱਕ ਬਿਰਧ ਮਾਈ ਦੇ ਘਰ ਤਿੰਨ ਫਕੀਰ ਠਹਿਰੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਦੋ ਤਾਂ ਆਮ ਫਕੀਰਾਂ ਵਰਗੇ ਹੀ ਫਕੀਰ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਤੀਜੇ ਦੀ ਉਪਮਾ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਮੇਰੇ ਪਾਸੋਂ ਕੀਤੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਉਸਨੇ ਕੇਵਲ ਮੇਰਾ ਪਿੰਗਲਾਪਣ ਹੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਸਗੋਂ ਮੈਨੂੰ ਆਤਮਿਕ ਅਨੰਦ ਵੀ ਬਖਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਮੇਰੀ ਲਿਵ ਨਾਮ ਵਿੱਚ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਤਿੰਨ ਫਕੀਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਸਹੁ ਸੁਹਾਗਣ ਨੂੰ ਚੇਤਾ ਆਇਆ ਕਿ ਕਿਧਰੇ ਉਹੀ ਫਕੀਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਮੇਰੇ ਮੁਰੀਦਾਂ ਨੇ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਣ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸੇ ਨਿਰਾਦਰੀ ਦਾ ਫਲ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਪੁਰਸ਼ ਤੋਂ ਮਾਤਾ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਪਤਾ ਪੁੱਛ ਕੇ ਜਲਦੀ ਨਾਲ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨ ਫੜ ਕੇ ਪਿਛਲੀ ਭੁੱਲ ਦੀ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੇ ਪੀਰਾਂ ਦੇ ਪੀਰ! ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਲਈ ਆਪ ਪਹੁੰਚੇ, ਪਰ ਮੇਰੇ ਮੰਦੇ ਕਰਮਾਂ ਨੇ ਤੁਹਾਡੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤੇ।

ਯਥਾ— ਮੰਦਭਾਗੀ ਤੇਰੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨਾਹਿ ॥

[ਗਉੜੀ ਕਬੀਰ ਜੀ, ਅੰਗ ੩੨੩]

ਜਿਸਦਾ ਫਲ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਮੇਰਾ ਬਣਿਆ ਪਾਜ ਉਘੜਿਆ, ਡੇਰਾ ਲੁਟਿਆ-ਪੁਟਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਬਹੁਤ ਅਪਮਾਨ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਤਿਲੰਗ ਰਾਗ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸੀ, ਉਸਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਸ੍ਰੀ

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਅੰਗ ੭੨੧ 'ਤੇ ਅੰਕਿਤ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਮੰਗਲ ਕਰਦੇ ਹਨ :

੧=ਅਦੁੱਤੀ ਓ=ਸਰਬ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਸਤਿ=ਨਾਸ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਗੁਰ=ਚੇਤਨ ਪ੍ਰਸਾਦਿ=ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ

ਇਹੁ ਤਨੁ ਮਾਇਆ ਪਾਹਿਆ ਪਿਆਰੇ ਲੀਤੜਾ ਲਬਿ ਰੰਗਾਏ ॥

ਹੇ ਪਿਆਰੇ ! ਇਸ ਸੂਖਮ ਤਨ=ਮਨ ਨੂੰ ਮਾਇਆ ਰੂਪੀ ਪਾਹ=ਲਾਗ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ (ਨੋਟ :-ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪੱਕਾ ਰੰਗ ਚਾੜਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੂਣ, ਫਟਕੜੀ ਜਾਂ ਸੋਢੇ ਦੀ ਲਾਗ ਦਈਂਦੀ ਹੈ। ਸੋਢਾ, ਲੂਣ ਜਾਂ ਫਟਕੜੀ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਰਿੰਨ੍ਹ ਕੇ ਕਪੜਾ ਉਸ ਵਿੱਚ ਡੋਬਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਰੰਗ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਰਿੰਨ੍ਹ ਕੇ ਉਹ ਲਾਗ ਵਾਲਾ ਕਪੜਾ ਉਸ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਈਂਦਾ ਹੈ) ਤੇ ਜੀਵ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਰੂਪੀ ਚੋਲੇ ਨੂੰ ਲਬਿ=ਲੋਭ ਰੂਪੀ ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਰੰਗ ਲਿਆ ਹੈ।

ਮੇਰੈ ਕੰਤ ਨ ਭਾਵੈ ਚੋਲੜਾ ਪਿਆਰੇ ਕਿਉ ਧਨ ਸੇਜੈ ਜਾਏ ॥੧॥

ਹੇ ਪਿਆਰੇ ! ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਇਆ ਦੀ ਪਾਹ ਅਤੇ ਲੋਭ ਰੂਪੀ ਰੰਗ ਵਾਲਾ ਮਨ ਰੂਪੀ ਚੋਲਾ ਪਤੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਭਾਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਜੀਵ ਰੂਪ ਇਸਤਰੀ ਅੰਤਰਮੁਖ ਬਿਰਤੀ ਕਰਨੇ ਰੂਪ ਸੇਜਾ ਉੱਤੇ ਕਿਵੇਂ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਭਾਵ ਅਜਿਹੇ ਮਨ ਵਾਲੀ ਜੀਵ ਰੂਪ ਇਸਤਰੀ ਦਾ ਪਤੀ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਯਥਾ— ਕਾਜਲ ਫੂਲ ਤੰਬੋਲ ਰਸੁ ਲੇ ਧਨ ਕੀਆ ਸੀਗਾਰੁ ॥

ਸੇਜੈ ਕੰਤੁ ਨ ਆਇਓ ਏਵੈ ਭਇਆ ਵਿਕਾਰੁ ॥

[ਵਾਰ ਸੂਹੀ ਮ: ੩, ਅੰਗ ੭੮੮]

ਹੰਉ ਕੁਰਬਾਨੈ ਜਾਉ ਮਿਹਰਵਾਨਾ ਹੰਉ ਕੁਰਬਾਨੈ ਜਾਉ ॥

ਹੇ ਮਿਹਰਵਾਨ ਪ੍ਰਭੂ ! ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਤੋਂ ਮਨ ਕਰਕੇ ਕੁਰਬਾਨੈ=ਬਲਿਹਾਰ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਕਰਕੇ ਵੀ ਕੁਰਬਾਨੈ=ਬਲਿਹਾਰ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ।

ਹੰਉ ਕੁਰਬਾਨੈ ਜਾਉ ਤਿਨਾ ਕੈ ਲੈਨਿ ਜੋ ਤੇਰਾ ਨਾਉ ॥

ਹੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ! ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਕੁਰਬਾਨੈ=ਬਲਿਹਾਰ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ, ਜੋ ਬਾਣੀ ਕਰਕੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਜਪਦੇ ਹਨ। ਵਾ—ਤਿੰਨੇ ਕਾਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਵਾ—ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਤ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਜੋ ਨਾਮ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੋ ਨਾਮ ਮਨ ਵਿੱਚ ਵਸਾਉਣ ਲਈ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕਰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਲਿਹਾਰ ਕੁਰਬਾਨ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਯਥਾ— ੧. ਹੰਉ ਤਿਨ ਕੈ ਬਲਿਹਾਰਣੈ ਜਿਨਾ ਨਾਮੇ ਲਗਾ ਪਿਆਰੁ ॥ [ਸਿਰੀ ਰਾਗ ਮ: ੩, ਅੰਗ ੨੬]

੨. ਹੰਉ ਤਾ ਕੈ ਬਲਿਹਾਰੀ ॥ ਜਾ ਕੈ ਕੇਵਲ ਨਾਮੁ ਅਧਾਰੀ ॥੧॥

[ਗਉੜੀ ਮਹਲਾ ੫, ਅੰਗ ੨੦੭]

੩. ਹੰਉ ਕੁਰਬਾਣੀ ਤੇਰਿਆ ਸੇਵਕਾ ਜਿਨ੍ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਪਿਆਰਾ ॥੩॥

[ਸੂਹੀ ਮਹਲਾ ੫, ਅੰਗ ੭੪੬]

ਲੈਨਿ ਜੋ ਤੇਰਾ ਨਾਉ ਤਿਨਾ ਕੈ ਹੰਉ ਸਦ ਕੁਰਬਾਨੈ ਜਾਉ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਹੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ! ਜੋ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਜਪਦੇ ਹਨ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਦਾ ਹੀ ਕੁਰਬਾਨ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ।

ਯਥਾ— ੧. ਹਉ ਬਲਿਹਾਰੀ ਤਿਨ੍ ਕਉ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੁੜੀਏ ਜਿਨ੍ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਅਧਾਰੋ ਰਾਮ ॥

[ਬਿਹਾਰਗੜਾ ਮਹਲਾ ੪, ਅੰਗ ੫੩੯]

੨. ਕਬੀਰ ਸੁਪਨੈ ਹੂ ਬਰੜਾਇ ਕੈ ਜਿਹ ਮੁਖਿ ਨਿਕਸੈ ਰਾਮੁ ॥

ਤਾ ਕੇ ਪਗ ਹੀ ਪਾਨਗੀ ਮੇਰੇ ਤਨ ਕੋ ਚਾਮੁ ॥

[ਸਲੋਕ ਕਬੀਰ ਜੀ, ਅੰਗ ੧੩੬੭]

ਕਾਇਆ ਰੰਡਣਿ ਜੇ ਥੀਐ ਪਿਆਰੇ ਪਾਈਐ ਨਾਉ ਮਜੀਠ ॥

ਹੇ ਪਿਆਰੇ! ਜੇ ਕਾਇਆ=ਸੁੱਧ ਬੁਧੀ ਰੰਡਣਿ=ਮੱਟੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਾਮ ਭਗਤੀ ਰੂਪ ਮਜੀਠ ਰੰਗ ਪਾ ਦੇਈਏ।

ਰੰਡਣ ਵਾਲਾ ਜੇ ਰੰਡੈ ਸਾਹਿਬੁ ਐਸਾ ਰੰਗੁ ਨ ਡੀਠ ॥੨॥

ਜੇਕਰ ਰੰਗਣ ਵਾਲੇ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਲਲਾਰੀ ਅੰਤਸਕਰਣ ਰੂਪੀ ਕਪੜੇ ਨੂੰ ਇਸ ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਰੰਗ ਦੇਣ ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਰੰਗ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਦੇ ਅੱਗੇ ਵੇਖਿਆ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਜਿਨ ਕੇ ਚੋਲੇ ਰਤੜੇ ਪਿਆਰੇ ਕੰਤੁ ਤਿਨਾ ਕੈ ਪਾਸਿ ॥

ਹੇ ਪਿਆਰੇ! ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਤਹਕਰਣ ਰੂਪੀ ਚੋਲੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਮ ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਰੰਗੇ ਗਏ ਹਨ ਕੰਤੁ=ਪਤੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਾਸਿ=ਕੋਲ; ਨੇੜੇ ਵਸਦਾ ਹੈ।

ਧੂੜਿ ਤਿਨਾ ਕੀ ਜੇ ਮਿਲੈ ਜੀ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਕੀ ਅਰਦਾਸਿ ॥੩॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੀ ਕਹੁ=ਜੀਵ ਤਾਂਈਂ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧੂੜ ਮਿਲੇ ਵਾ=ਹੇ ਜੀਵ ਅਰਦਾਸਿ ਕਰ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਕੋਲ ਵਸਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਰਨ ਧੂੜ ਸਾਨੂੰ ਜੀ=ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਹੀ ਕਲਿਆਣ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਆਪੇ ਸਾਜੇ ਆਪੇ ਰੰਗੇ ਆਪੇ ਨਦਰਿ ਕਰੇਇ ॥

ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਆਪ ਹੀ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਸਾਜੇ=ਉਤਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਆਪ ਹੀ ਕਿਰਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਪ ਹੀ ਨਮ ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਰੰਗ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਵਾ:—ਆਪੇ ਹੀ ਸ੍ਰਵਣ, ਮੰਨਣ, ਨਿਧਿਆਸਣ ਰੂਪੀ ਪੇਟੇ ਤੇ ਖਟ ਸੰਪਤੀ ਰੂਪੀ ਤਾਣੇ ਨਾਲ ਸਾਜਿਆ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਆਪੇ ਹੀ ਨਾਮ ਪ੍ਰੇਮ ਰੂਪੀ ਰੰਗ ਚਾੜਿਆ ਹੈ। ਵਾ:—ਆਪ ਹੀ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਜੀਵਾਂ ਉੱਤੇ ਕਿਰਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪ ਹੀ ਸੁਭ ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਸਾਜਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਪ ਹੀ ਬ੍ਰਹਮ ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਰੰਗ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਨਾਨਕ ਕਾਮਣਿ ਕੰਤੈ ਭਾਵੈ ਆਪੇ ਹੀ ਰਾਵੇਇ ॥੪॥੧॥੩॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਜੀਵ ਰੂਪ ਇਸਤਰੀ ਪਤੀ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਭਾਂਵਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਉਸਦੇ ਅਨੰਦ ਨੂੰ ਰਾਵੇਇ=ਭੋਗਦੀ ਹੈ। ਵਾ:—ਉਸਨੂੰ ਆਪ ਹੀ ਪਤੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਮੇਲ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ॥

ਮੁਖਵਾਕ ਨੰਬਰ ੧੨੧

[ਆਦਿ ਅੰਗ ੭੨੩]

ਤਿਲੰਗ ਘਰੁ ੨ ਮਹਲਾ ੫ ॥ ਤੁਧੁ ਬਿਨੁ ਦੂਜਾ ਨਾਹੀ ਕੋਇ ॥ ਤੂ ਕਰਤਾਰੁ ਕਰਹਿ ਸੋ ਹੋਇ ॥ ਤੇਰਾ ਜੋਰੁ ਤੇਰੀ ਮਨਿ ਟੇਕ ॥ ਸਦਾ ਸਦਾ ਜਪਿ ਨਾਨਕ ਏਕ ॥੧॥ ਸਭ ਉਪਰਿ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਦਾਤਾਰੁ ॥ ਤੇਰੀ ਟੇਕ ਤੇਰਾ ਆਧਾਰੁ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਹੈ ਤੂਹੈ ਤੂ ਹੋਵਨਹਾਰ ॥ ਅਗਮ ਅਗਾਧਿ ਉਚ ਆਪਾਰ ॥ ਜੋ ਤੁਧੁ ਸੇਵਹਿ ਤਿਨ ਭਉ ਦੁਖੁ ਨਾਹਿ ॥ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦਿ ਨਾਨਕ ਗੁਣ ਗਾਹਿ ॥੨॥ ਜੋ ਦੀਸੈ ਸੋ ਤੇਰਾ ਰੂਪੁ ॥ ਗੁਣ ਨਿਧਾਨ ਗੋਵਿੰਦ ਅਨੂਪ ॥ ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਜਨ ਸੋਇ ॥ ਨਾਨਕ ਕਰਮਿ ਪਰਾਪਤਿ ਹੋਇ ॥੩॥ ਜਿਨਿ ਜਪਿਆ ਤਿਸ ਕਉ ਬਲਿਹਾਰ ॥ ਤਿਸ ਕੈ ਸੰਗਿ ਤਰੈ ਸੰਸਾਰ ॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਭ ਲੋਚਾ ਪੂਰਿ ॥ ਸੰਤ ਜਨਾ ਕੀ ਬਾਛਉ ਧੂਰਿ ॥੪॥੨॥

ਤਿਲੰਗ ਘਰੁ 2 ਮਹਲਾ 5 ॥

ਰਾਗ ਤਿਲੰਗ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਸੁਰ ਤਾਲ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤਾ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਬੇਨਤੀ ਪੁਰਬਕ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਸਨਮੁਖ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ :

ਤੁਧੁ ਬਿਨੁ ਦੂਜਾ ਨਾਹੀ ਕੋਇ ॥

ਹੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ! ਆਪ ਜੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਦੂਜਾ=ਦੂਸਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਭਾਵ ਆਪ ਜੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਦੇਵੀ, ਦੇਵਤਾ, ਜਖ਼, ਗੰਧਰਬ, ਮਨੁੱਖ, ਕੀੜੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹਾਥੀ ਤਕ ਕੋਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਕੋਈ ਜੀਵ ਕਰਨ ਦੀ ਹੰਗਾਮਾ ਧਾਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਉਸਦਾ ਅਗਿਆਨ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਤੂ ਕਰਤਾਰੁ ਕਰਹਿ ਸੋ ਹੋਇ ॥

ਹੇ ਕਰਤਾਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ! ਵਾ—(ਕਰ+ਤਾਰ=ਕਰ=ਹੱਥ, ਤਾਰ=ਡੋਰ, ਜਿਸ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਣਾਂ, ਵਾ—ਰੋਜੀ ਰੂਪੀ ਡੋਰ ਪਕੜੀ ਹੋਈ ਹੈ) ਜੋ ਤੂੰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸੋ=ਉਹੀ ਕੁਝ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਯਥਾ— ੧. ਕਰਣ ਕਾਰਣ ਪ੍ਰਭੁ ਏਕੁ ਹੈ ਦੂਸਰ ਨਾਹੀ ਕੋਇ ॥ [ਗਉੜੀ ਮਹਲਾ ੫, ਅੰਗ ੨੭੬]

੨. ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ ਸਮਰਥੁ ॥ [ਗਉੜੀ ਮਹਲਾ ੫, ਅੰਗ ੨੮੮]

ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਦਾਸਾਂ ਨੂੰ

ਤੇਰਾ ਜੋਰੁ ਤੇਰੀ ਮਨਿ ਟੇਕ ॥

ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਭੀ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਹੀ ਜੋਰ=ਬਲ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਭੀ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਟੇਕ=ਓਟ ਹੈ।

ਸਦਾ ਸਦਾ ਜਪਿ ਨਾਨਕ ਏਕ ॥੧॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਮੈਂ ਦਾਸ ਸਦਾ ਸਦਾ=ਹਮੇਸ਼ਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਹੀ ਜਪਦਾ ਰਹਾਂ।

ਸਭ ਉਪਰਿ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਦਾਤਾਰੁ ॥

ਹੇ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ! (ਪਾਰ ਉਗਰ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ) ਤੂੰ ਸਭ=ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਉਪਰਿ=ਸਿਰੋਮਣੀ

ਹੈਂ ਅਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦਾਤਾਰੂ=ਦਾਤਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਦਾਤਾ ਹੈਂ।

ਤੇਰੀ ਟੇਕ ਤੇਰਾ ਆਧਾਰੁ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਮੈਨੂੰ ਦਾਸ ਨੂੰ ਇਸ ਲੋਕ ਵਿੱਚ ਵੀ ਤੇਰੀ ਟੇਕ=ਓਟ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਲੋਕ ਵਿੱਚ ਵੀ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਹੀ ਆਧਾਰੁ=ਆਸਰਾ ਹੈ।

ਯਥਾ— ੧. ਤੇਰੀ ਟੇਕ ਤੇਰਾ ਆਧਾਰਾ ਹਾਥ ਦੇਇ ਤੂੰ ਰਾਖਹਿ ॥

ਜਿਸੁ ਜਨ ਉਪਰਿ ਤੇਰੀ ਕਿਰਪਾ ਤਿਸ ਕਉ ਬਿਪੁ ਨ ਕੋਊ ਭਾਖੈ ॥੨॥

[ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੫, ਅੰਗ ੩੮੩]

੨. ਮੈ ਮਨਿ ਤੇਰੀ ਟੇਕ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਮੈ ਮਨਿ ਤੇਰੀ ਟੇਕ ॥

ਅਵਰ ਸਿਆਣਪਾ ਬਿਰਥੀਆ ਪਿਆਰੇ ਰਾਖਨ ਕਉ ਤੁਮ ਏਕ ॥

[ਬਿਲਾਵਲ ਮਹਲਾ ੫, ਅੰਗ ੮੦੨]

ਜਦੋਂ ਜਗਿਆਸੂ ਉਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਟੇਕ ਟਿਕਾ ਲਵੇ, ਉਸ ਦੇ ਆਧਾਰੁ=ਆਸਰੇ 'ਤੇ ਨਿਸਚਾ ਕਰ ਲਵੇ, ਫਿਰ ਇਹ ਅਵਸਥਾ ਐਸੀ ਪਰਪੱਕ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰਿਆਂ ਸਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਹੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਅੱਗੇ ਕਥਨ ਹੈ :

ਹੈ ਤੁਹੈ ਤੂ ਹੋਵਨਹਾਰ ॥

ਹੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ! ਤੂੰ ਹੁਣ ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਭੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈਂ, ਤੂੰ ਪਿੱਛੇ ਭੂਤਕਾਲ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸੀ। ਅੱਗੇ ਭਵਿੱਖਤ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੋ ਇਸ ਪੰਗਤੀ ਵਿੱਚ ਸਿਧਾਂਤ ਆਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਯਥਾ— ੧. ਆਦਿ ਪੂਰਨ ਮਧਿ ਪੂਰਨ ਅੰਤਿ ਪੂਰਨ ਪਰਮੇਸੁਰਹ ॥ [ਵਾਰ ਜੈਤਸਰੀ ਮ: ੫, ਅੰਗ ੭੦੫]

੨. ਆਦਿ ਮਧਿ ਅੰਤਿ ਪ੍ਰਭੁ ਸੋਈ ॥ ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਈ ॥

[ਸੂਹੀ ਮਹਲਾ ੫, ਅੰਗ ੭੬੦]

੩. ਰਿਧਿ ਸਿਧਿ ਨਵ ਨਿਧਿ ਜਾ ਕੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪਰਵਾਰ ॥

ਆਦਿ ਅੰਤੇ ਮਧਿ ਪੂਰਨ ਉਚ ਅਗਮ ਅਗਾਰ ॥

[ਮਾਰੂ ਮਹਲਾ ੫, ਅੰਗ ੧੦੧੭]

੪. ਆਦਿ ਸਚੁ ਜੁਗਾਦਿ ਸਚੁ ॥ ਹੈ ਭਿ ਸਚੁ ਨਾਨਕ ਹੋਸੀ ਭਿ ਸਚੁ ॥

[ਗਉੜੀ ਮਹਲਾ ੫, ਅੰਗ ੨੮੫]

ਅਗਮ ਅਗਾਧਿ ਉਚ ਆਪਾਰ ॥

ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਤੂੰ ਅਗਮ=ਮਨ, ਬਾਣੀ, ਸਰੀਰ ਦੀ ਗਮਤਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈਂ, ਅਗਾਧਿ=ਅਥਾਹ, ਉਚ=ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਆਪਾਰ=ਪਾਰਾਵਾਰ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ।

ਯਥਾ— ੧. ਅਗਮ ਅਗਾਧਿ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਸੋਇ ॥ ਜੋ ਜੋ ਕਹੈ ਸੁ ਮੁਕਤਾ ਹੋਇ ॥

[ਗਉੜੀ ਮਹਲਾ ੫, ਅੰਗ ੨੭੧]

੨. ਅਗਮ ਅਗਮ ਉਚਹ ਤੇ ਉਚ ॥ ਹਮ ਥੋਰੇ ਤੁਮ ਬਹੁਤੁ ਮੂਚ ॥

[ਬਸੰਤੁ ਮਹਲਾ ੫, ਅੰਗ ੧੧੮੨]

ਜੋ ਤੁਧੁ ਸੇਵਹਿ ਤਿਨ ਭਉ ਦੁਖੁ ਨਾਹਿ ॥

ਹੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ! ਜੋ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਸੇਵਹਿ=ਸਿਮਰਦੇ, ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਮਾਂ ਦਾ ਭਉ=ਡਰ, ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਭਿਆਨਕ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਵਿਆਪਦਾ ਅਤੇ ਜੰਮਣ ਮਰਣ ਦਾ ਦੁਖ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਜਿਸ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰੋਗੇ, ਉਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ-ਅਉਗੁਣਾਂ ਦਾ ਅਸਰ ਮਨ 'ਤੇ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੈਸੇ ਸੱਪ ਯਾਦ ਆਉਂਦਿਆਂ ਉਸਦੀ ਜ਼ਹਿਰ ਦਾ ਭੈਅ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੇਤ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰੋ, ਉਸ ਤੋਂ ਹਿਰਦਾ ਭੈ-ਭੀਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਆਪਣੀ ਯਾਦ ਰਾਹੀਂ ਅਸਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜੋ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਡਰ ਅਤੇ ਦੁਖਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ, ਇਹੀ ਗੁਣ ਉਹ ਆਪਣੇ ਯਾਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ ਦੇਂਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰ ਪਰਸਾਦਿ ਨਾਨਕ ਗੁਣ ਗਾਹਿ ॥੨॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ! ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਗਾਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਗੁਣ ਓਹੀ ਗਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਆਪ ਕਿਰਪਾ ਕਰੇ ਜਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਸਰਗੁਣ ਸਰੂਪ ਗੁਰੂ ਕਿਰਪਾ ਕਰੇ। ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਗੁਣ ਨਹੀਂ ਗਾ ਸਕਦਾ।

ਯਥਾ— ੧. ਸਚੁ ਸਾਲਾਹਣੁ ਵਡਭਾਗੀ ਪਾਈਐ ॥ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਈਐ ॥

[ਮਾਝ ਮਹਲਾ ੫, ਅੰਗ ੧੦੭]

੨. ਸਦਾ ਸਦਾ ਸਤਿਗੁਰ ਨਮਸਕਾਰ ॥ ਗੁਰ ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਗੁਨ ਗਾਇ ਅਪਾਰ ॥

[ਸਾਰਗ ਮਹਲਾ ੫, ਅੰਗ ੧੨੩੫]

੩. ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਗਾਵੈ ਗੁਣ ਨਾਨਕ ਸਹਜਿ ਸਮਾਧਿ ਸਮਾਹਿਓ ॥

[ਕਾਨੜਾ ਮਹਲਾ ੫, ਅੰਗ ੧੨੯੯]

ਜੋ ਦੀਸੈ ਸੋ ਤੇਰਾ ਰੂਪੁ ॥ ਗੁਣ ਨਿਧਾਨ ਗੋਵਿੰਦ ਅਨੂਪੁ ॥

ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਦਿਸ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਤੇਰਾ ਹੀ ਸਰੂਪ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੇ ਗੋ=ਬੇਦਾਂ ਕਰਕੇ ਬਿੰਦ=ਜਾਨਣੇ ਯੋਗ, ਤੂੰ ਸੁਭ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਨਿਧਾਨ=ਖਜ਼ਾਨਾ ਅਤੇ ਅਨੂਪ=ਉਪਮਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈਂ। ਇਸ ਤੁਕ ਵਿੱਚ ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦਿਸਣ ਵਾਲਾ, ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਰੂਪ ਦਰਸਾਇਆ ਹੈ, ਇਹ ਬ੍ਰਹਮ ਬੇਤੇ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸਭ ਕੁਝ ਦਿਸਣਹਾਰ ਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪ ਕਰਕੇ ਹੀ ਦਿਸਦਾ ਹੈ। ਰਾਗ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦੀ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਪਾਰ ਜਦੋਂ ਅਦ੍ਰਿਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਫਿਰ ਇੱਕ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦੂਸਰਾ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕਾਂ ਬ੍ਰਹਮ ਬੇਤਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਜੈਸਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਘਨੂਈਆ ਜੀ ਦੀ ਸਾਖੀ ਕਿ ਹਰ ਇੱਕ ਪਾਣੀ ਮੰਗਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇਖ ਕੇ ਹੀ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਵੈਰੀ-ਮਿੱਤਰ ਦਾ ਭਾਵ ਤਿਆਗ ਕੇ ਸਾਰੀ ਜਗ੍ਹਾ ਗੁਰੂ ਦਾ ਰੂਪ ਹੀ ਦੇਖਿਆ।

ਦੂਸਰੀ ਸਾਖੀ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਦੀ—ਅਚਾਨਕ ਕੁੱਤਾ ਛਾਬੇ ਵਿੱਚੋਂ ਰੋਟੀਆਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਕੁੱਤਾ, ਕੁੱਤੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਬਲਕਿ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਰੂਪ ਦਿਸਿਆ। ਇਸ ਲਈ ਕੁੱਤੇ ਦੇ ਮਗਰ ਦਾਲ ਲੈ ਕੇ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਚੱਲੇ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੇ ਭਗਵਾਨ! ਤੁਸੀਂ ਰੁੱਖੀ ਰੋਟੀ ਹੀ ਕਿਉਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਮੇਰੇ ਘਰ ਚਰਨ ਪਾ ਕੇ ਘਰ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਕੀਤਾ, ਮੇਰੀ ਰੋਟੀ ਅੰਗੀਕਾਰ

ਕੀਤੀ, ਫਿਰ ਦਾਲ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੈਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਦਾਲ ਨਾਲ ਹੀ ਰੋਟੀ ਖਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਲਈ ਦਾਲ ਭੀ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕਰੋ। ਤਾਂ ਸਰਬ ਵਿਆਪੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਕੁੱਤੇ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਕੇ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਧੰਨ ਹੈਂ, ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਕੁੱਤੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈਂ।

ਸਾਖੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੇ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ—ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਘੋਰ ਜੰਗਲ ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਆਮ ਨਹੀਂ ਬਿਚਰਦਾ, ਉਸ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਤੁਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਅਚਾਨਕ ਮਰਦਾਨੇ ਦੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਈ ਪੁਰਸ਼ 'ਤੇ ਪਈ, ਜੋ ਉਸ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਪਰਾਈ ਇਸਤਰੀ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ੇ ਵਾਸ਼ਨਾ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਕੁਕਰਮ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਿਰਤ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਕਾਂਤ ਅਸਥਾਨ ਦਾ ਸੇਵਨ ਵਿਸ਼ਈ ਪੁਰਸ਼ ਤੇ ਭਗਤੀ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਕਾਰਜ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਕ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਜੈਸਾ ਕਿ ਕਾਲੀਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ :

ਯਥਾ— **ਕਾਲੀਦਾਸ ਵਿਸ਼ਈ ਤੇ ਭਗਤਿ ਵਾਲਾ ਦੋਵੇਂ ਭਾਲਦੇ ਜਗ੍ਹਾਂ ਇਕਾਂਤ ਭਾਈ।**

ਮਰਦਾਨਾ ਵੇਖ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਓਹ ਵੇਖੋ ਕੈਸਾ ਪਾਪ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਮਰਦਾਨਿਆ ਤੇਰੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਅਚਾਨਕ ਕਿਸੇ ਦੇ ਪਾਪ 'ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਚਲੀ ਗਈ, ਆਪਣੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਸੁੱਧ ਰਖੀਦਾ ਹੈ। ਕੌਣ ਪਾਪੀ ਹੈ ਤੂੰ ਕਿਸਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈਂ ਤਾਂ ਮਰਦਾਨੇ ਨੇ ਉਂਗਲ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਔਹ ਵੇਖੋ ਕਿੱਡਾ ਵੱਡਾ ਪਾਪ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਮਰਦਾਨਿਆਂ! ਜੋ ਵੀ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਵਸਤੂ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਹ ਉਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਹੀ ਸਰੂਪ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਸੁੱਧ ਕਰ। ਮਰਦਾਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੋ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਆਈ ਉਸ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਉਚਾਰਿਆ।

ਯਥਾ— **ਆਪੇ ਰਸੀਆ ਆਪਿ ਰਸੁ ਆਪੇ ਰਾਵਣਹਾਰੁ ॥**

ਆਪੇ ਹੋਵੈ ਚੋਲੜਾ ਆਪੇ ਸੇਜ ਭਤਾਰੁ ॥੧॥

[ਸਿਰੀਰਾਗ ਮਹਲਾ ੧, ਅੰਗ ੨੩]

ਇਸੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਹੋਰ ਵੀ ਪ੍ਰਮਾਣ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਚਾਰਣ ਕੀਤੇ ਹਨ :

ਯਥਾ— **੧. ਜੋ ਦੀਸੈ ਸੋ ਸਗਲ ਤੂੰ ਹੈ ਪਸਰਿਆ ਪਾਸਾਰੁ ॥**

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਗੁਰਿ ਭਰਮੁ ਕਾਟਿਆ ਸਗਲ ਬ੍ਰਹਮ ਬੀਚਾਰੁ ॥

[ਸਿਰੀ ਰਾਗੁ ਮਹਲਾ ੫, ਅੰਗ ੫੧]

੨. ਸਭੁ ਗੋਬਿੰਦੁ ਹੈ ਸਭੁ ਗੋਬਿੰਦੁ ਹੈ ਗੋਬਿੰਦੁ ਬਿਨੁ ਨਹੀ ਕੋਈ ॥

ਸੁਤੁ ਏਕੁ ਮਣਿ ਸਤ ਸਹੰਸ ਜੈਸੇ ਓਤਿ ਪੋਤਿ ਪ੍ਰਭੁ ਸੋਈ ॥

[ਆਸਾ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ, ਅੰਗ ੪੮੫]

੩. ਜੋ ਦੀਸੈ ਸੋ ਆਪੇ ਆਪਿ ॥

[ਰਾਮਕਲੀ ਮਹਲਾ ੧, ਅੰਗ ੯੩੧]

੪. ਜੋ ਦੀਸੈ ਸੋ ਏਕੋ ਤੂ ਹੈ ॥ ਬਾਣੀ ਤੇਰੀ ਸ੍ਰਵਣਿ ਸੁਣੀਐ ॥ [ਮਾਰੂ ਮਹਲਾ ੫, ਅੰਗ ੧੦੭੬]

ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਜਨ ਸੋਇ ॥

ਨਾਨਕ ਕਰਮਿ ਪਰਾਪਤਿ ਹੋਇ ॥੩॥

ਅਨਵੇ=ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੇਰੀ ਕਰਮਿ=ਕਿਰਪਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਉਹੀ ਜਨ ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਮਨ ਕਰਕੇ ਸਿਮਰਦਾ ਹੈ, ਬਾਣੀ ਕਰਕੇ ਸਿਮਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਕਰਕੇ ਸਿਮਰਦਾ ਹੈ।

ਵਾ :—ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਸਿਮਰਨੇ ਯੋਗ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੇਰੇ ਸਿਮਰਨ ਨੂੰ ਓਹੀ ਪੁਰਸ਼ ਸਿਮਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸਦੇ ਕਰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਯਥਾ— ੧. ਕਰਮਿ ਮਿਲੈ ਪਾਵੈ ਸਚੁ ਨਾਉ ॥

[ਰਾਮਕਲੀ ਮ: ੧, ਅੰਗ ੯੦੬]

੨. ਸਿਮਰਹਿ ਸੇ ਜਨ ਜਿਨ ਕਉ ਪ੍ਰਭ ਮਇਆ ॥

[ਗਉੜੀ ਮਹਲਾ ੫, ਅੰਗ ੨੬੩]

ਜਿਨਿ ਜਪਿਆ ਤਿਸ ਕਉ ਬਲਿਹਾਰ ॥

ਜਿਸ ਸਤ ਪੁਰਸ਼ ਨੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਜਪਣਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਲਿਹਾਰ=ਕੁਰਬਾਨ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ।

ਤਿਸ ਕੈ ਸੰਗਿ ਤਰੈ ਸੰਸਾਰ ॥

ਐਸੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਕੇ ਜੀਵ ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਤਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਭ ਲੋਚਾ ਪੂਰਿ ॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਮੇਰੀ ਲੋਚਾ=ਇਛਾ ਪੂਰੀ ਕਰਨਾ ਕਰ। ਕਿਹੜੀ ਇਛਾ ਉਹ ਅੱਗੇ ਦਸਦੇ ਹਨ :

ਸੰਤ ਜਨਾ ਕੀ ਬਾਛਉ ਧੂਰਿ ॥੪॥੨॥

ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ! ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਪਾਸੋਂ ਸੰਤ ਜਨਾਂ ਦੀ ਚਰਨ ਧੂੜ ਮੰਗਦਾ ਹਾਂ। ਜੋ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਕਰੋ। ਇਥੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪਣੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਿਮਰਤਾ ਭਾਵ ਸਿੱਖਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਨੂੰ ਕਿਤਨਾ ਭੀ ਸਨਮਾਨ ਮਿਲ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਚਰਨ ਧੂੜ ਸਮਝੇ ਤੇ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰੇ।

ਯਥਾ— ੧. ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਕੀ ਹਰਿ ਧੂੜਿ ਦੇਹਿ ਹਮ ਪਾਪੀ ਭੀ ਗਤਿ ਪਾਂਹਿ ॥

[ਸਲੋਕ ਮਹਲਾ ੪, ਅੰਗ ੧੪੨੪]

੨. ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਮੋਹਿ ਕਿਰਪਾ ਕੀਜੈ ॥ ਧੂਰਿ ਸੰਤਨ ਕੀ ਨਾਨਕ ਦੀਜੈ ॥

[ਗਉੜੀ ਮਹਲਾ ੫, ਅੰਗ ੧੮੧]

੩. ਜਨ ਕੀ ਧੂਰਿ ਦੇਹੁ ਕਿਰਪਾ ਨਿਧਿ ਨਾਨਕ ਕੈ ਸੁਖੁ ਏਹੀ ॥

[ਧਨਾਸਰੀ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੬੮੦]

੪. ਨਾਨਕੁ ਮੰਗੈ ਦਾਨੁ ਪ੍ਰਭੁ ਰੇਨੁ ਪਗ ਸਾਧਾ ॥

[ਧਨਾਸਰੀ ਮਹਲਾ ੫, ਅੰਗ ੬੭੮]

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫ਼ਤਹਿ ॥